

“Възнамерявах да напиша книга за нея. Всъщност все още не съм се отказала, но знам, че не е дошъл моментът. Ето, че сега ми се дава възможността да съхраня нейната памет.

Тук съм подбрала малко от записките и минимално от мен за нея. Те са моето наследство след смъртта ѝ, което разкрива живота ѝ, времето, в което живя и начина ѝ на мислене, който намирам за доста необикновен. Търсех да е само по-същественото, макар че за една дъщеря едно такова пресяване е невъзможна мисия.”

Алиса Пеева, дъщеря на Плама

Нещо писано от майка ми някъде 83-84г., ако не греша:

"ТЪРСЕЩА СЕБЕ СИ

Взе одеялото и се запъти сам в степната пустош. Щеше да намери място, където щеше да прекара нощта сам със себе си и звездите. Може би щеше да се намери. Да се разтвори завинаги в пустош, звезди и нощни звуци. Да се отърси от жалката си човешка обвивка, от страшната мъка и грижи - нищожно дребни, лутащи се пращинки в космоса.

Човекът с одеялото е жена. Първо трябваше всичко да си спомни – целият си живот. Намери място и седна тихо. Постепенно разхвърляните ѝ мисли заглъхнаха. Покрай нея се заизнизваха всички зли, добри и безразлични лица, в които беше поглеждала. Приятели, любови, врагове, чувства, изтичаха – като вода от шепи. Сенки на деца, старци, момчета, жени... И хиляди нишки го свързваха. Преплитаха се съдби, настроения, характери, шанс.

Какво е това.

Хаос. Пици в ушите и обърква погледа. Къде е тя сред цялата тази бъркотия. Нейният силует е така преплетен с останалите, че вече просто го няма.

Жената съм аз. Къде съм. Какво съм. Има ли ме въобще. Търся нещо или някой, който да ме докаже със собственото си съществуване. Не става. Страх ме е. Вече не търся. В мен се счупи, в мен умря.

Всеки бог е излязъл от хаоса – сплъстен от триене в другите, опикан, но - ИЗЛЯЗЪЛ.

Може би и аз.

Каква чудна нощ. Студена и самотна. Леден въздух. Звезден смях.

Утро. Слънцето огрява силует на човек, увит в одеяло. Човекът се изправя. Смъква одеялото и тръгва назад към вкъщи... напред към слънцето."

Мисленето на майка ми по онова време, до голяма степен било плод на един по-пънкарски период, непосредствено преди този. В началото на 80-те майка ми се сприятелила с Жоро Пънка – първият, по нейните думи, пънкар в България. По онова време пънкарите не ползвали козметични продукти както сега, за да си направят прическите. Жоро подстригал майка ми на неравномерни къси и по-къси кичури, но все пак му дожаляло за супер дългата и буйна коса, тъй че ѝ оставил един неподстриган кичур на темето. Носела се с дънков гащеризон, целият в безопасни игли.

Близо десетилетие по-късно, на Плама и някои нейни приятели им хрумнала следната пънкарска идея:

"ПАРТИЯ НА ГОЛТАЦИТЕ

девиз: "Днес по-гладни от вчера"

цвет: Бледолик

емблема: ?

Бледолики братя от София и Софийска област

Нашата партия е в състояние да ви обедини за взаимни тъжби и всеобщ майтап, защото всеизвестна истина е, че бягство от действителността /без да полудееш/ е възможно само в имагинерния свят на хумора.

Братя, нашата партия не може да бъде компроментирана, защото е единствената, която се бори за прогресивен упадък на жизненото ни равнище /Кое е първото кокошката или яйцето/. Единствената, която няма да иска нищо от вас, освен да живеете както до сега, т.е. да сте по-зле днес, отколкото вчера. Бледоликият цвет може да бъде сменен от синкаво прозрачен, до пълно изчезване. При нас нищо не е задължително.

ПЛАТФОРМА

1. Гарантираме на всички голия, кой както го предпочита.
2. Обещаваме голота за всички и във всичко.
3. Ние се ръководиме от златното правило: "Голата истина - пред добре облечената лъжа"
4. Апелираме за по-качествено събличане и с ускорени темпове вярваме, че новата пазарна икономика ще ни помогне за това, постепенно.
5. Нашата партия е за все по-силно очно съществуване
6. Повече празни магазини, повече празни хладилници, а може и без хладилници.
7. Основна идея на партията е: "Който не яде, той не старее"

Който ни предпочита:
 "Толстой" 31
 София

Професор Д-р:
 /може и без доктор/
 Гол професор:
 ....."

Бележката си я е преписала на пишеща машина, която по едно време ѝ беше попаднала отнякъде. *Б.р. Виж в снимки.*

Макар и с пънкарски периоди и виждания по много въпроси обаче, майка ми си беше **хипи** по душа и то в пълния смисъл на думата.

"НА ПРИЯТЕЛЯ (Плама 1985г.)

Трак, трак, трака, трака
 ножицата на един бръснар
 реже бързо и унищожава
 чудна рошава коса,
 коса - като лъчи на слънце:
 Бог ли ножицата хвана,
 или правят гавра с Бога?
 Исус разпънат на един бръснарски стол.

Песен на бръснаря:
 Аз режа, аз стрижа, подкастриям, отсичам.
 Разпарям деня и част от нощта.
 С моите ножици зли поразявам света.
 С моите ножици остри, аз подрязвам крила.
 Който ги види потръпва от страх.
 И смъртта даже помни злият им смях.

Стой тука момче, не бягай назад.
 Тук на стола е сядал вече целият град.
 Аз ще взема пари, ти ще спреш да летиш.
 После вкъщи върви и на теб да платят -
 щом главата сведеш и парите блестят.
 Вече нямаш коса, чужд на всяка мечта,
 ти ще влезеш във пътя, тоз на твоя баща."

Следваща нейна творба, която вадя, е вдъхновена от Франсоа Вийон. Всъщност тя така се и казва:

"НА ФРАНСОА ВИЙОН (Плама 85)

Към Слънцето. Потеглят последните кервани.
Останал сам със пясъка, утихнал, ням и блед.
Аз пясък сам, разсипвам се и хиляди кристали
керваните догонват с любовен плам нелеп.
"Навсякъде любим съм, низвергнат съм от вред!"

Хей, чуйте скитници, под кръста вечен,
крале сте вий, а кралят - сам просяк е несрет.
Тъй шутът, който влюбен, целувал кралски устни,
за миг, без чест оставил владетелят си клет.
"Навсякъде любим съм, низвергнат съм от вред!"

Със обич и с омраза, със радост и със болка,
Вийон, ти поглед само хвърли над своя клеп -
Тук всичко ще познаеш, тук всичко е тъй старо -
за виното Ад няма, и Рай за твойта смет.
"Навсякъде любим съм, низвергнат съм от вред!"

Ето и още нещо от същата година:

"НЯКОЙ ПИТА (Плама 85)

Дни наред - сутрин, обед, вечер, върви по улиците на града...
Кой говори за моралистът - никой.
Аз ще ви разкажа:
Безличен, скучен, сух и зъл. Усмивка - рядко на устата. Костюм и
вратовръзка в летните горещини. Обувки и чорапи винаги. Спокоен
сън. Прикрито чувство за вина. За него истината е една, това е неговата
истина. Той не обича весели лица, нещастни хора също, но най-много не
обича тези, търсеци новото, опитващи се да открият път към вселената.
Нали така, това са все опасни за моралният човек неща. Те могат да
разчупят черупката на неговото тъй спокойно съществуване.
Така улицата започна да просветлява. Птиците се събуждат с нежни
звучи в гърлата си. Тиха, тиха улица и... звезден смях и стъпки.
Моралистичният страхливо се завива - "кой е тоя луд" - заспива пак.
Денят за него е усилие, да вкара останалите в правия път. Разбира се
това е неговият собствен....
Все пак някой пита: "А докога ще срещаме морални хора."

Обичаше да размишлява. Често говореше за живота, смисъла, хората и каквото още ѝ дойдеше на ум. Вероятно това беше и една от причините за нейната аутсайдерска природа. Битовото, монотонно ежедневие на нормалните хора я подтискаше до смърт, но изход сякаш нямаше. Това бе животът...

***

И нещо нейно, от периода малко след като съм се била родила, когато под натиска на родителите ѝ (порядъчни радетели на социализма), била принудена да се раздели с баща ми, който според тях бил причината за всичко, с което дъщеря им ги излагала пред обществото:

" АЗ

Най-самият сам човек, изминал всички пътища,
замръзва в самотата си и трака тъжно със зъби.

Какво е страшен старец, зли очи, очакване,
седящ на стълбището водещо в мазето.

Изглежда значи бездната, таз – от безразличие,
в която е попаднал самият сам човек.

Какво е страх от тъмното, което си обичал
и ужас плъзнал в стаята за размисъл любима.

Изглежда значи пустошта, таз – в очите весели,
която бе наоколо, а пък сега е в него
... и е страшна.

Краката са замръзнали, стомахът – свит на топка,
ръцете пишат смахнато **ТОВА, КОЕТО ПИШЕ.**"

Съпътстващата през годините сянка на самотата нерядко хващаше майка ми за гушата и оставаше неизличими следи върху душата ѝ. Въпреки това не ѝ липсваше чувство за хумор и самоирония. Смехът ѝ беше по детски искрен и някак простосърдечен.

"ЛИПСА НА ОЗОНОВ СЛОЙ (Плама 89 г.)

А утрините тук са бели
ухаят даже на листа
А ангелите тук са "цели",
прехвърчат даже на ята.

А вечер тук, ако погледнеш
ще видиш даже и звезди
А ако във калта поседнеш
прииждат даже и мечти.

А сънищата тук са лоши –
душат те чак до сутринта
А дните си текат еднакво,
и тъпо, чак до през нощта.

Ако в леглото легнеш с някой,
ще те оплюе – тъй си знай.
Не легнеш ли, ще те оплюе -
и даже още до безкрай."

Плама приемаше неизменно действащата през годините болка, с някакво странно съчетание от безнадеждност, лека насмешка и меланхолично удоволствие. Субстанцията на този микс от чувства, реещ се из въздуха около нея, сякаш проникваше през порите ми и ставаше част от мен. Меланхолията ѝ представляваше някакъв поетично-творчески начин да се съхрани, преобразувайки скръбта в нещо естетично. На 20, под натиска на родителите си, останала самотна майка. Потресаващо, непоносимо самотна, но обичаща от все сърце дъщеря си (мен). Може би най-голямата ѝ мечта бе да създаде семейство, та ако ще и състоящо се само от един родител и едно дете.

Въпреки мечтата си, някак ѝ беше невъзможно да допусне до мен заместител на баща ми. До края на дните си Плама не забрави баща ми Шики.

Родителите на майка ми бяха влиятелни хора. Дядо ми беше генерален директор на "Търговия на едро" – през соца нямаше частен бизнес, а едно предприятие занимаващо се с търговската дейност в страната. Баба ми работеше в Министерство на търговията. Общо взето – уважавани хора с много връзки. Пътят, по който майка ми била тръгнала, приятелите ѝ, и особено баща ми, причинявали на родителите ѝ много срам и недоразумения, тъй че те били готови на всичко, за да променят

нейният живот из основи. "Целта оправдава средствата" било мотото, според което действали по въпроса.

Майка ми на 20 години, в дните около рождения ѝ ден, бременна с мен, затворена в психиатричната клиника в Курило, пряко волята ѝ.

От периода, когато баба ми и дядо ми всячески се опитвали да вкарат дъщеря си в "правия път" на моралното социалистическо общество. Баща ми се явявал враг на целите им и те използвали влиятелните си позиции и връзки, за да "лекуват" младото семейство от лошите им фриволни навици, затваряйки ги "на сигурно" по клиники. Накрая за мое и на родителите ми нещастие успели да разрушат "нечестивия" брачен съюз между двамата влюбени.

"Аз държах града в ръцете си, но остра болка проникваше дланите и пръстите ми, защото той вече не беше моят град. Чувствах се като същество от друг свят – без свои близки, дори без паспорт. И да исках, не можех да докажа, че съм аз – само с една кърпичка в джоба, един билет от 5 стотинки. Къщата, в която мислех, че е моята стая, се оказа съвсем чужда. Чужди ми бяха и улиците, и хората, чужди и някак странни, или по-скоро аз бях чуждата – нямам представа.

"Кога всички тези облаци ще изчезнат, къде ще отидем, когато тръгнем оттук, без нежна любов в душите си и без пари в джобовете. Ти не можеш да кажеш, че сме доволни, но не можеш да кажеш, че никога не сме отивали."

Тази фраза е заседнала дълбоко в мисълта ми, повтаря се непрекъснато, като вечно демонско колело и насажда в сърцето ми бездънна болка. Безразлично ми е колко време ще ме оставят тук или на друго място с решетки – аз не принадлежа на себе си и нямам никой до рамото си. Все още реагирам отбранително по силата на стария си навик, а не защото нещо ме засяга в момента. И ограбена оставам само аз и тези, които по нещо ми приличат, а жалкото е, че все още болшинството са щастливи – така не става революция. Ние, нещастните в този днешен ден, ще бъдем неговата язва, макар и да ни унищожават. Да, ние знаем, че щом сме съществували, ще дойдат други след нас и те ще са повече и може би ще победят, или ще направят унищожението на света и на себе си.

Пред нас е мрак, зад нас е ад, а над главите ни ужасни сънища кръжат, в краката ни умира любовта, без да знае, че вече дори и сърцата ни са черни. И после с тихи проклетия и сключени ръце в молитва на единство ще зададем единствения въпрос, от който се вълнуваме -

"Нима слънцето все още изгрява за някой?!"

Може би устните ще бъдат неми, може би очите ще бъдат слепи, но същите сърца ще бият в други гърди и ще продължават от никой непрекъснатата кървава диря, в която ще бъде потопено и издигнато

знамето на отмъщението. И ако има бог, той ще бъде с нас! Бог и ние ще се смеем последни."

Когато слънцето се скриваше, излизахме ние – чужди на всичко, живеещи с дрога и един с друг. Сънищата ни бяха горещи за нещата, които обичахме. Те бяха и парчета лед за чуждия, враждебен свят. Много дни минаваха в леност и търсене. Много щастливи нощи изтичаха през пръстите ни. Всяко слънце ни задаваше въпроса защо живеем, а ние отговаряме със странни, кошмарни и мрачни сънища, които ни отделяха от другите същества на планетата. Ние отговаряхме с нашите видения, с нашата музика, с нашите полети с вятъра, който падаше в краката ни, заедно с лошото време. И ето, дойде ден, който беше различен от предишните, защото вече не можехме да го живеем както искаме, дойде и нощ, която беше тежка и мъчителна, защото бяхме разделени.

Дойде и ново слънце и пак питаше, но ние вече отговаряхме със злите погледи и езици, отправени към нас, с чужди ръце, желаещи да удушат младостта ни, с чуждите крака, желаещи да ни смачкат. Отговаряхме с другите хора, на които не правехме нищо, но които ни слагаха зад решетки, защото искахме да имаме наш ден и наша нощ, различни от техните. Сега вече ние търсехме отговор. Искахме да знаем защо ни няма, защо сме други и сами, защо майките и бащите ни се превръщаха в наши обвинители и палачи. Но ми отвъръщаха с присмех и мълчание – студена, огромна, отчайващо смазваща стена от мълчание!"

"КОГАТО НА ВЛАСТ СА РЕШЕТКИТЕ

От мрачен плен изтръгнат
и хласнат в остър блясък
безпомощен, уплашен
се спираш бързо ти,
а мисълта доскоро
лежала в белезници
се сгърчва и се свива,
отказва да лети.

Слепец и странник пращен,
потъващ в хоризонта,
ограбен и безмълвен,
сам бързащ и без път,
слепец с открити рани,
кървящи безнадеждно,
останал безразличен,
безчувствен към света."

Ето и частица от нейния мироглед, който в последствие ми предаде:

"Пусни птиците да излетят,
ако ги задържиш няма да има птици.
Когато не летят, те умират...
Все пак пусни ги и бъди щастлив, че съществуват...
А ако пък решат и се обърнат да те посетят отново, и те ще се зарадват
на твоят съществуване."

Още нещо, което също беше сред записките ѝ:

"За мишките и хората" Стайнбек:

И най-добре скроените мечти на мишките и хората остават често неосъществени.

...И нещо скитническо от Джек Лондон:

Нагонът скитнически, стар,
оковите на навика разбива
и в спящия отколе звяр
за нов живот кръвта пробужда дива!
"Дивото зове"

Помня че на рамката на вратата ни в кухнята, където прекарвахме
повечето си време вкъщи беше написала:
"Все едно да поправиш часовник с чук".
Често се замислях върху тези думи... Майка ми най-вероятно също – все
пак, нали затова си го беше записала там?

А понякога ме съветваше:
"Внимавай какво си пожелаваш, да не би да ти се сбъдне."
Това също много ме замисляше.

Имаше и доста други мъдрости. Някои от тях ми ги казваше, а други ми
ги предаваше индиректно:
"От всяка ситуация има поне няколко изхода";
"Никога не се вкопчвай в човек";
"Пази независимостта, достойнството и свободните си избори, без
значение какво те застрашава";
"Не се страхувай от неблагоприятни обстоятелства, контролиращи хора,
или от безпаричието"...

Казваше ми: "Каквото и да стане, по-долу от земята не можеш да паднеш."

Учеше ме също никога, колкото и да съм влюбена, да не преследвам никога никого и да не позволявам на никой да ме подтиска, независимо от чувствата ми към него. Стараех се да я слушам и до много голяма степен ми се получаваше, понеже не бяха просто сухи съвети, а нещо от самата нея, нещо, което пропиваше въздуха край личността ѝ, тъй че буквално можеше човек да го види, стига само да се отвореше за него.

Нещо от дневника ѝ за мен. Това е начинът, по който винаги съм чувствала, че ме възприема:

"Алиса е най-хубавото нещо, което ми се е случвало да видя. Това е моето малко, търпеливо приятелче."

А това са части от още едно недостигнало до баща ми писмо, от заточението на майка ми в "Курило", които ми се иска да споделя. Страшно тежки и тъжни са, но показват нещо, което винаги съм знаела, а именно, че аз съм плод една голяма и невъобразима любов – тъжна, но превъзхождаща всички мрачни събития, съпътстващи носителите ѝ, дори и тяхната раздяла. Впрочем посланието, че съм плод на любовта, майка ми успя да ми го предаде още от най-ранно детство и това някак, без да съзнавам, ми придаваше стойност. Като че тяхната невъзможна любов беше се промъкнала през гените им и беше се осъществила, изграждайки неоформеното ми същество клетка по клетка, докато се оформя напълно.

"...Дишам през решетките и си въобразявам разни неща. Гнус ме е дори по пода да стъпвам. Престъпление е да държат при тези противни идиоти една нормална бременна жена. Престъпление е това, че ни разделиха по този начин.

...Кой дава право на милицията и на лекарите да извършват един вид своеволно убийство?

...Ей така, за съвсем кратко време, всичко пропада и отива по дяволите. Няма правда на този свят. Всичко е лъжа. Единствената истина си ти и нашата любов, и това дете в корема ми, което всички мразят, още преди да се е родило. Него, горкото, са почнали да преследват още преди да е излязло на бял свят. Наследствени белези – дискриминиран тип. Няма що – прилича на баща си и майка си още отсега.

...Докато грее слънцето всичко е мъчително и часовете са векове. Пиша за теб и чакам да стане тъмно, за да заспя, защото тогава няма лудница и сме заедно, макар и насън.

Три ноци, цели три ноци вече спя тука и всеки път, щом си легна, ти

пожелавам лека нощ. Спомням си как ми четеше:

*"Ти лека нощ ми казваш мила,
но лека ли ще е нощта
щом двама ни е разделила
тогава ще е тежка тя..."*

Обичам те! Обичам те! Обичам те!...

Днес е 15.07.1977г.

Помниш ли когато ти казах по-онзи ден, че винаги на този ден ми е било кофти? Тук съм на затворен режим. Непрекъснато си представям как ще дойдеш и ще искаш да ти върнат Плами. Не мога да живея без тебе. Побърквам се, като си помисля, че не знаеш изобщо къде се намирам и че може би и ти си някъде затворен. Те постигнаха своето – разделиха ни.

...Единственото нещо, което желая в момента, и за което се моля, е ти да си на свобода.

Днеска пуснаха Стиви Уондър. Това беше единственото хубаво нещо, което ми се случи досега. А и лекарката - *"в миг на ужас, вехъл стрък надежда, захвърли с присмех в моите нозе..."* - каза, че когато Георгиев се обади, ще попита за тебе."

*

СТОП. Спирам се, понеже усещам как, без да искам, започвам да чертая ореол над образа на майка си, а нея обрисувам като мъченица. Въпреки голямата скръб, през която бе преминала, това с образа ѝ на великомъченица никак не е обективно. Освен това не би било честно спрямо изстрадалите ми баба и дядо, изживели адът на това детето им да взема наркотици; живели във време, в което никъде е нямало помощ за наркозависимите, освен чрез безумното, насилствено натикване по лудници и клиници като "Курило", "Суходол" и прочие.

Не, майка ми нямаше ореол и не беше мъченица, макар да бе жертва на времето, в което живееше, наложените над нея обстоятелства и лошият избор на начин да се противопоставя на фалшивия тогавашен морал. Нито нейните родители бяха палачи или злодеи. Те бяха просто обикновени хора с любовта, грижата, слабостите, заблудите и паденията на човешкото си естество. Всъщност бяха едни добри хора и обичаха от все сърце дъщеря си, а впоследствие и мен – внучката им. Да, насилственото вмешателство в живота на двама влюбени, при това пълнолетни, та било то и вземащи наркотици, е нещо непростимо... и все пак, ако Бог би могъл да им прости, аз не бих се нагърбила да ги съдя. През цялото ми детство, и дори до края на живота си, те и двамата бяха винаги на разположение за мен и майка ми.

На снимката в металната окръжност майка ми е с брат си. Останалите от кръглата снимка са майка ѝ, баща ѝ и аз в бебешки вариант. Това е бил и периодът, в който живота на майка ми се преобърнал на 180°. След един няколко дневен стаф-купон, в който времето ѝ се губило, ме видяла тотално negliжирана. Била забравя да ме нахрани, преобуе... най-вероятно и изобщо за съществуването ми. Това я разтърсило и майка ми рязко прекратила стария си начин на живот. Баба ми, дядо ми и вуйчо ми тогава били до нея и я подкрепяли максимално с каквото могат. Плама се стабилизирила и вероятно никога не би се върнала отново към наркотиците. За нещастие моят пубертет започна в тотална самотност, изход от която намерих в наркоманските среди. Един ден майка ми намери 10 празни ампули от Лидол в джоба ми. Излъгах я, че са на приятел, но на следващият ден намери още 10 и не успях да я заблудя. За известно време се бореше за мен, говореше ми, разказваше ми за миналото си, но в един момент се предаде и рухна. С надежда да събуди съвестта ми ми каза:

"Ще правя каквото ти правиш, в теб е топката."

Тогава с надежда да се осъзная написа и това:

"ДЕСЕТ АМПУЛИ ЗА ЦЯР /ДЕСЕТАТА АМПУЛА - ЦАР/

(Плама 1994 г.)

на дъщеря ми

На десетата ампула свят ми се зави,
на десетата ампула свят ми се зави,
свят ми се зави... и сърцето не боли.

Пламнало лице, пламнали коси,
и сърцето не боли!

Коса, прекрасна грива, коса си имах аз,
но пламнало лице и пламнали коси,
пламнали коси...
Сега плешив съм значи.

Храната късах хищно, аз бях и малък звяр,
зъбите ми блестяха, аз бях и малък звяр –
десетата ампула разколеба ме нещо –
крадях, за да си плащам на зъболекар стар
и зъб след зъб летяха при този тъпанар.

И зъб след зъб летяха...
И без зъби съм значи.

Сърцето ми гореше, когато сън ме хвана –
 десетата ампула ме блъсна в този сън.
 Сънят прекрасен беше –
 сълза в кристал блестеше.
 И любовта изчезна, сърцето не болеше...
 Сънят прекрасен беше.

Събудих се и гледам – аз без сърце съм вече.

...А десет бяха само...

Надникнах във класа си, в училище надникнах –
 чинът ми прах бе хванал, а стаята бръмчеше.
 Отидох до чина си и тихичко приседнах,
 говореха си нещо, смях в тъгла кънтеше.
 Учителят пристигна – приказваше безкрайно
 и нищо не разбирах, а час след час летеше,
 и нищо не разбирах, главата ми ехтеше –
 десетата ампула все още в нея беше...

А други като него напиреха безспир...
 Накрая бавно станах и тръгнах си подир.
 Завинаги си тръгнах и без това останах.

...Уж десет бяха само...

Когато вкъщи влязох, от прага смрад ме лъхна,
 а кучето квичеше и майка ми лежеше,
 да, майка ми лежеше...
 Хладилникът е празен, душата ми е мраз,
 главата ме болеше.

Веднага си излязох
 И още десет взех си...

ЕПИЛОГ

Година, две ли мина, погледнах се случайно
 и това, което виждах, съвсем ме помрачи –
 сред сиви сухи устни – последен зъб белее,
 очите ми блещукат във очни кухни –
 жив скелет в царски дрипи –
 едва сега разбирам, че малко прекалих,

но все така си фъфля – те трябва да ми вярват
ДЕСЕТАТА АМПУЛА С ЖИВОТА ЗАМЕНИХ"

*

Имам оскъдни спомени с вуйчо ми, предимно от ежемесечните фамилни събирания, организирани от баба ми. С годините се отдалечи от нас, но винаги съм го харесвала. Човек с прекрасно чувство за хумор и остър ум, по моя преценка. Майка ми ми разказваше, че били изключително близки. За съжаление, дрогата ги раздели завинаги. За да съхрани себе си и семейството си, през последното десетилетие - десетилетие и половина от живота на Плама, вуйчо ми стоеше колкото се може по-далеч от нея и мен.

Това стихотворение е от периода, когато брат ѝ вече от доста време беше се отдалечил от нея. Със сигурност тя съзнаваше и отдалечаването, и причината, а може би и това колко е безвъзвратно, но някак не искаше да го приеме, не и напълно:

"ДИВИТЕ КОНЕ (Плама 2007г.)

Гръб до гръб,
крак след крак,
брат до сестра,
сестра до брат.
Превиват гръб
под тежък плуг,
или във впряг
опъват врат
и пак... и пак...

Селякът прост
пристъпва с нас,
извил гръбнак
във тежък впряг.
От ранно утро,
чак до мрак.
Сам станал роб
във този живот
за своята
паница боб.

Плющи камшик,
 присвил уши,
 до тебе пак
 пристъпвам в такт.
 С ранен гръбнак
 крак след крак...
 и тъй безкрайно,
 чак до мрак.
 Брат до сестра,
 сестра до брат,
 един до друг
 опъват врат

.....

Ден след ден,
 нощ след нощ,
 се вглеждам в тебе,
 ставам лош.
 Селякът прост,
 излязъл бос,
 навънка лази,
 глосга кост.

Прескачам пръв,
 а ти – след мен,
 брат и сестра,
 държани в плен

.....

Уханно утро,
 за пленен...
 за първи път -
 и не във плен.
 Див бяг,
 без впряг,
 крак до крак.
 Зад нас е прах.

Топъл дъх
 до мене в такт
 във волен бяг
 далеч -
 до хоризонта чак.
 Брат до сестра,
 сестра до брат...

*

Все пак, въпреки цялата нейна слабост, неспособност да "обязди" живота си, въпреки падението ѝ и всичките ѝ човешки недостатъци, намирам за редно да споделя и това писмо до баща ми, от родилното в "Майчин дом". Вероятно е чернова. Така е започнало майчино-дъщерското начало на взаимоотношенията между мен и майка ми. Моите реакции, естествено, както в повечето такива начала, се е изразявало предимно в ревливи викове. Всъщност и нейните:

"20.01.78 г.

Толкова ме е страх и ме боли! Сашенце, не ми се ходи в този проклет родилен дом. Чувствам се съвсем объркана и безпомощна и изобщо не ми се ражда. Ако поне беше при мене... Към кой да се обърна, кого да моля - целият свят е като огромна надвиснала над мен стена, по която няма издатини, за които да се хвана. Бебето иска да излиза, а около мен всичко шепти и кряска - разделена, разделена, разделена.

Така искам да "изчезнат всички тези облаци".

Взеха ме в 3ч. след полунощ. Вече е 21.01. Така започна най-ужасната от всички ужасни агонии. Жените идваха, раждаха, а моите мъки сякаш бяха в началото си. Дванайсет часа, секунда след секунда, болките се усиливаха до непоносимост. Гърчовете, болката и ужасът от нея нямаха край, бяха непоносими, сърцето ми не издържаше, ръцете ми трепереха и търсеха да се хванат за нещо. В агонията стоновите ми се превръщаха в безкраен крясък, смъртта ми идваше бавно и мъчително. Родих в 11.25 през нощта в момент, в който бях вече напълно полудяла, не можех да дишам и умирах заедно с детето в мене."

Мислех, че майка ми е преекспонирала преживяванията си. Че е вкарвала във всичко твърде много мелодрама. Когато за първи път отидох да раждам се дразнех от прекомерната ѝ разтревоженост. Мислех си: "Аз съм с Бога, изкупена съм от Евино проклятие, няма как да преживея нещо твърде непоносимо..." Оказа се обаче, че грешах. Бях твърде самонадеяна. Като някаква орис преживяното от майка ми се повтори и единствено упойката, която ми поставиха след близо 20 часа нечовешки мъки, направи разлика между нейното раждане и моето.

И така... Взаимоотношенията ни не тръгнаха по най-приятния начин, а и после през годините негативните чувства не липсваха, но между неволята, конфликта и не малкото сблъсъци помежду ни, се издигаше действително същественото – онова вечното, трайното, красивото... в чиято сянка всичко мрачно избледнява и се обезсилва.

*

ВЯРА

Майка ми вярваше в Бога, макар и да не намираше място за себе си сред вярващите. В тийнейджърските ѝ години, една нощ докато спяла, ѝ се присънил стих:

*"Исус Христос Исус Христос Исус Христос ще ни спаси
Той беден бил е като нас и бос умрял на младини"*

Този стихотворен сън преобърнал вярванията ѝ с главата надолу. Бях някъде на 20, когато реших да преобърна живота си на 180° в посока християнство. Майка ми ме подкрепи, въпреки, че тогава вярата ми беше пълна с арогантност и налудничави схващания. Бях убедена, че имам правилния отговор за всеки въпрос; всичко негативно идентифицирах с демони; а на всичкото отгоре по необясними причини бях повярвала на една жена, която наричах своя духовна майка. Хем я чувствах някак чужда, хем ѝ се доверявах до степен да я наричам по този начин. Не знам що за глупост беше това. Майката винаги е само една – лоша, добра, майката си е майка! В онзи период, в стремежа си да се променя, бях изгубила идентичността си напълно. А може пък просто да съм "изгубила живота си, за да го намеря" – друго тълкувание на случилото се с мен. В крайна сметка, нали ако тогава не се бях изгубила, вероятно никога нямаше да стана това, което съм сега?

Майка ми прие всичко това, като част от неизбежните преめждия на родителското си иго. Не намрази вярата ми. Аз на нейно място бих намразила всички видове вярн със все вярващите, че и собствената си дъщеря, навярно. Но тя не го направи. Беше... желязна, бих казала. Не само че не намрази, а дори наппротив – прояви любов и огромно търпение. Е, не мина и без силно възмущение от всичко, което не отговаряше на ценностите ѝ. Когато майка ми се възмущаваше от нещо, тя го правеше по един ярък, контрастен начин.

А всъщност именно тя беше първият човек, посредством когото се отворих за християнството. (Друг е въпросът колко огромна в очите на едно малко човешко създание, може да бъде разликата между християнство и християнство.) По едно време тя се опита да се впише в църковните среди. Така и не успя.

В кръчмите, сред банишорските пияници, Плама намери някакво що-годе приемливо за нея "обиталище". Те бяха уродливи, разрушени, съсипани, но някак в техните ерозиращо-деградиращи сърца тя се чувстваше удобно, донякъде.

Църковните хора може би бяха твърде заети да се преобразяват в образа Христов, а може би страхът да допуснат в такова интимно, толкова уязвимо място, каквото е сърцето, някой като майка ми, не им позволяваше да се отворят достатъчно. Разликата между тях и нея беше твърде голяма, като че бяха от различни планети.

Ето и едно нейно писание посветено на пианиците от банищорските кръчми:

"ЗА ПЕПИ (Пешо спирта) И БАНИЩОРА

Телата им спиртосани, от студ не се бояха,
 през лятото нехаят, че пак ще дойде зима,
 когато се гневяха, с червени носове . . .
 Когато бяха бели и с ангели говореха . . .
 Очакващи безкрай различни ветрове
 докато клатят мъдро пианите глави...
 и сеят СМУТ сред хората. . .
 Студът те не усещат,
 преливат дните в нощи,
 през лятото забравят горещини зловещи,
 докато пак завеят със сняг и лед ветрища,
 защото знаят нещо –
 умеят нещо важно – щом пиенето с тях е –
 гневят се безразборно с червени носове."

Последният ни разговор преди смъртта ѝ беше по телефона. Звучеше някак различно, спокойна и сякаш с надежда. Като че най-после беше открита от спасителен кораб, който бе очаквала твърде дълго. Дълго – до пълно отчаяние... И може би точно това отчаяние я доведе до кораба.

*Алиса Пеева,
 София, януари 2023 г.*